گۆڤاری زمان و زار ژمارە ١٦

گۆڤارێکی زمانناسیی وەرزییە..

سەرنووسەر: فەرەیدون سامان
خاوەنی ئیمتیاز: د. تەها رەسوڵ

بۆ خوێندنەوەی ژمارە ١٦ی گۆڤاری زمان و زار کلیکی ئێرە بکەن..

Zman_W_Zar16Download

ئەنجومەنی پارێزگاکان: مۆنۆمێنتێک بۆ گەندەڵی و ڕێگریکردن لە کارکردن.. کۆژین بەهادین مەحموود

لە ماوەی دوو دەیەی ڕابردوودا، ئەنجومەنی پارێزگاکان لە کوردستاندا ئەرکە سەرەکییەکەی ناکات و لە بەرامبەردا گۆڕاوە بۆ سیمبولی هەڵخەڵەتاندن و گەندەڵی و بێبایەخکردنی ئاشکرای بەها دیموکراسییەکان. سەرەڕای یاساکان کە چوار ساڵ جارێک هەڵبژاردن دەبێت بکرێت، بەڵام لە ماوەی ٢٠ ساڵدا تەنیا دوو هەڵبژاردن ئەنجام دراوە- یەکێکیان لە ساڵی ٢٠٠٥ و ئەوی دیکەیان لە ساڵی ٢٠١٤، ئەم ئەنجومەنانە لەبری ئەوەی وەک دامەزراوەیەک کاربکەن کە خزمەت بە خەڵک بکەن، بوونەتە ئامراز بۆ حزبە دەسەڵاتدارەکانی پارتی و یەکێتی، بۆ چەسپاندنی دەسەڵات و کۆنترۆڵکردنی وە بەرهێنانە قازانج بەخشەکان بە سەرکردەکانیان و حیزبەکەیان.

ئەنجامنەدانی هەڵبژاردنی ئاسایی بە ڕێکەوت نییە؛ هەنگاوێکی حیسابکراوە لەلایەن نوخبەی دەسەڵاتدارەوە بۆ پاراستنی دەستگرتنیان بەسەر دەسەڵاتدا. ساڵانێک یاساکانی هەڵبژاردن بە بیانووی ئاستەنگی سیاسی و یاسایی هەڵپەسێردرابوون، ئەمەش بە شێوەیەکی کاریگەر ڕێگری لە هەر ئەگەرێکی گۆڕانکاری دەکرد. ئەنجوومەنەکان

کە مەبەست لێی دەزگای یاسادانانی ناوخۆیین، د□س□اتی خۆیان لێسەندراوەتەوە لەلایەن حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە. ناتوانن یاسا دەربکەن بۆ خزمەتی ئەو شارانەی کە دەبوو بەڕێوەی بەرن، ناتوانن بودجە بەڕێوەببەن و ناتوانن یاسا جێبەجێ بکەن. ئەوان تەنها بە ناوەوە بوونیان هەیە، وەک قەوارەیەکی بێدەسەڵات لە پۆشاکێکی دیموکراسی دێن و دەچن لە کاتێکدا بڕیارە ڕاستەقینەکان لەلایەن نوخبە حزبییەکانەوە دەدرێت.

نموونەیەکی بەرچاوی ئەم شکستەش، دۆسیەی ه□قا□ ئەبوبەکرە، کە لە ساڵی ٢٠١٧ەوە پۆستی پارێزگاری سلێمانی بەدەستەوەیە، کە زۆر زیاتر لە ماوەی یاسایی کە چوار ساڵە. لە سەرەتاوە تاوەکو ئێستاش، تۆمەتەکانی گەندەڵی و خراپ بەڕێوەبردن بەربڵاو بووە لە نێو پارێزگاکەی و ئەو ئەنجومەنەی کە سەرپەرشتی دەکات، لەگەڵ ئەوەشدا هەر لە پۆستەکەیدا ماوەتەوە کە دەبوو لە دوای ئەو هەموو کێشانە ئەرکی بەرپرسیارێتی بنواندایە و دەستی لە کار بکێشایەتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی خزمەت بە بەرژەوەندییەکانی ئەو لایەنە سیاسییە دەکات کە ئەوی دامەزراندووە. ئەم جۆرە حاڵەتانە نائاسایی نین؛ بوونەتە بابەتێکی یاسایی !. پارتی و یەکێتی ئەو ئەنجومەنانەیان کردووە بە میکانیزم بۆ دەوڵەمەندکردنی تۆڕەکانی خۆیان و پاراستنی باڵادەستی خۆیان. وەبەرهێنان و سامانی گشتی و سەرچاوە ناوخۆییەکان بە توندی لەلایەن ئەم لایەنانەوە کۆنتڕۆڵ دەکرێن و بەمشێوەیەش بوارێکی کەم بۆ شەفافیەت و لێپرسینەوە دەمێنێتەوە.

دەرئەنجامی ئەم کێشە ئیدارییە خەڵکی کوردستان زەرەرمەندی یەکەم و کۆتایین. ئەنجومەنەکان کە بڕیار بوو حوکمڕانی لە خەڵک نزیک بکەنەوە، تەنانەت نەیانتوانیوە سەرەتاییترین بەڵێنەکانیش جێبەجێ بکەن. بێتوانایی ئەوان لە کارکردن وەک ئۆرگانی سەربەخۆ، متمانەی گشتی لە پرۆسەی دیموکراسیدا تۆراندووە. لەوەش خراپتر، پارتە ئۆپۆزسیۆنەکانیش کە لە ئێستا و ڕابردوودا نوێنەرایەتی هیوای هاووڵاتیانی ئاساییان دەکرد، دوای بەرژەوەندییەکانی خۆیان کەوتوون تەنانەت کار گەشتۆتە ئەوەش زۆرکات ئەندامێکی حیزبێکی ئۆپۆزسیۆن لە بەرژەوەندی حیزبەکەی هەڵد□گ□□ت□وە و دوای بەرژەوەندی و کورسی و دەسەڵات دەکەوێت وەکو لە هەڵبژاردنەکانی کوردستاندا ئەندام پەرلەمانی دەرچووی حیزبی کۆمەڵی ئیسلامی (هێرۆ عەتار) دژی ویستی حیزبەکەی بەشداری کۆبوونەوەکانی پەرلەمانی کوردستانی کرد و چەندین ڕەخنە و هەڕەشە بەدوای خۆیدا هێنا و کۆتاییەکەشی دوورخستنەوەی ناوبراوبوو لە حیزبەکەی و ئیستاش

کورسییەکەی لە بازاڕی ڕەشدا دەفرۆشرێت بەو لایەنەی زۆرترین پارە بدات،لەمەوە دەردەکەوێت کە ئۆپۆزسیۆن ناتوانن تەحەدای پێکهاتە چەسپاوەکانی دەسەڵات بکەن.

بەچوونی منیش وایە, ئەم مەسخەرە نابێت بەردەوام بێت. ئەنجومەنی پارێزگاکان لەم دۆخەی ئێستایاندا گاڵتەکردنە بە دیموکراسی و خیانەتکردنە لە خواستەکانی خەڵک.هەروەها ڕێگریکردن لە هەڵبژاردن گەندەڵییەکی ئاشکرایە و قۆرخکردنی دەسەڵات لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە دەبێت کۆتایی پێبێت. خەڵکی کوردستان شایەنی ئەو دامەزراوانەن کە ڕێز لە سەروەری یاسا بگرن و پێداویستییە گشتییەکان لە پێش بەرژەوەندییە حزبییەکان دابنێن. پێویستە لە زووترین کاتدا هەڵبژاردن بکرێت.

کوژین بەهادین مەحموود

ماڵباتێکی گەوهەرین.. نووسین و

توێژینەوە: هۆمەر نۆریاوی

(لە بن نسێی کۆچە ئەبەدییەکەی دوکتۆر محەممەد ئیبراهیمی دا)

کلیلەوشە: ماڵباتی ئیبراهیمی، هیوا قادر، ئاوێر، شەپۆل، بەنی هەتوان، کورد

من بە تەنها دەمرم و مردن پێم دەڵێ:
پیاوە غەریبەکە ئەم ئێوارەیە گوڵێکم لێ بکڕە،
من دەڵێم؛ دڵۆپە ئاوەکانی سەر پەڕەی گوڵەکانتم
پێ بفرۆشە، با تونیم نەبێ.
ئەفسووس من وەختم نەماوە بۆ کڕینی گوڵ.
(هیوا قادر،ل81)

پ□یقی بەرایی:

گەر بە نێو ڕووپەڕی دیرۆکی کورددا بگەڕێین،سەدان ماڵباتی خەمخۆر و گەلپەروەرمان پێ شک دێت کە هەر یەکە و لە گۆشە و سووچێکی نیشتمانەکەی کوردان یانژی لە تاراوگە و غوربەتەوە، سەرچاوەی ڕاژە و خزمەت بەرانبەر چاند و زمانی کوردی بوونە و هەوڵیان داوە زمان و کولتووری کوردی شانبەشانی زمان و چاندی نەتەوەکانی سەر ئەم گۆی زەوی□ پێش بکەوێت و ناوی کورد و فەرهەنگەکەیشی هەردەم ناوێکی درەوشاوە و گ□ش□ی سەرزاران بێت.
بەدرخانییەکان،جەلیلەکان،جەلیزادەکان،موکریانییەکان،موفتیزادەکان و موددەڕیسەکان،تەنێ ناوی چەند بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەر دێتە ئەژمار کە بەختەوەرانە تا دێت نموونەیان زێتر دەبێت. ئەم کورتە نووسینە ئاوڕێکی کورت دەداتەوە لە ماڵباتێکی تا سەرئێسقانی گەلپەروەری دی هەر لەم پەیوەندییەدا کە ئ□و□یش ماڵباتی “ئیبراهیمی”یە کە چەندان سیمای دیاری تێدا هەڵکەوتووە؛ سەرتۆپەکانیش بریتینە لە مامۆستایان “ئاوێر”،”شەپۆل”و”بەنی هەتوان”.

ماڵباتێک نغرۆی گەلپەروەری:

ماڵباتی ئیبراهیمی(مەلاسەعید ناسراو بە”ئاوێر”(1932-2004) ،محەممەدساڵح ناودێر بە “شەپۆل”(1933-2018) و محەممەد بە نازناوی “بەنی هەتوان”(1947-2024)،یەکێکی دی لەو بنەماڵە درەوشاوانەی نێو مێژووی کورد دێتە ئەژمار کە هەر هەموو تەمەن و ژینی خۆی بە گەلەکەی خۆ بەخشیوە و بەدرێژایی ساڵانی ژیان،زێترین خزمەتی بە ڕووبەری زانست،ئەدەب و ڕۆشنبیریی نەتەوەکەی خۆ کردووە.
ئەم ماڵباتە،سەرەڕای ئەوەی هەر یەکە و لە گۆشەیەکەوە لە هەوڵی

بڵاوکردنەوە، پەرەپێدان و پێشخستنی زمان و فەرهەنگەکەی خۆدا بوونە، بە خاکەڕایی و ڕەوشتبەرزییش،ویردی سەرزارانە و هەنووکەیش ئەم نەریتە و خەسڵەتە بەندەی بە نەوەی ئەستایشی گوێزتووەتەوە و هەر ئەستاکەیش ئەم ماڵباتە دەیان مرۆی گەلپەروەری تێدایە کە هەر کامە و لە ڕەهەندێکەوە لە پێناو پێشخستنی دۆزی نەتەوەکەی خۆدا خەبات دەکەن.

ماڵباتی ئیبراهیمی لە سەردەمێکدا پرسی هەرە هەستیاری پەروەردەی لە لا گرینگ دەبێت کە تا ئەستایشی لەگەڵ بێت،ئەم بابەتە بە بایەخە ئەوەند لە لای ئەمەی کورد ئاوڕێکی هەرەقەتی و ڕاستینەی لە نادرێتەوە و هەرگیزیش نەبووەتە پەرۆشێکی سەرەکی. پێ ڕوونە ئەو گەلەی ژێرخانی پەروەردەیی لاواز بێت،کەمتر دەتوانێت لە داهاتوودا لە بەری ڕۆشنبیریی نەتەوەکەی بچنێتەوە. هەر بۆیە تا چەندە بایەخی فرەتر بە پرسی پەروەردە دابنرێت،سبەی خاوەنی کۆمەڵگەیەکی خەمخۆرتر بەرانبەر چاند و زمانی نەتەوەکەمان دەبین.

ئیبراهیمییەکان لە ڕۆژگارێکی ئەنگوستەچاودا ڕێیان دەکەوێتە گەورە باژێڕێکی وەک تاران کە بە هەزارانمان پێ شك دەبێت شەرمیان لە ناسنامەی خۆ دەکرد و کوردبوونی خۆیان دەشاردەوە بەڵام گەورە و گچکەی ئەم ماڵباتە پاش تەمەنێکی دوور و درێژ دەڵێی هەر لە نەو چەقی نیشتمانەکەی خۆدا گەورە بوونە و پەروەردەیەکی تەواو کوردانە بە ئاکار و کردار و گفت و لفتیانەوە دیارە و بگرە هەر درێژەپێدەری ڕێگا و ڕێبازەکەی گەورەکانی خۆنە. هەر بۆیە پرسی پەروەردە ئەوەندە دەوری گرینگ دەبینێت. مرۆڤ کە شەرم لە زمانەکەی خۆ بکات،بە سێ و دوو شەرم لە خودی نەتەوە و ناسنامەکەیشی دەکات و خۆیشی لە هەمبەر زمان و نەتەوەکانی دیکەدا پێ نزم و نەوی دەبێت.

وەک نموونە ئاماژە بە مامۆستا شەپۆل دەدەم کە بەردەوام لە پێناو پێشخستن و گەشەپێدانی پەیقی کوردیدا خەباتی دەکرد. جاری وایە لە مەتەرێزی ڕادیۆوە ئەو ئەرکەی جێبەجێ دەکرد و جاری دواتریش سەنگەری ڕۆژنامەگەریی کوردی هەڵدەبژارد و هەر ئەوەندە بزانین کە پاش سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران لە ساڵی 1979 (1357ی هەتاوی)دووی وەرگرتنی مۆڵەتی بڵاوکەکی کوردی دەکەوێت و گۆڤاری “گرشەی کوردستان” لە تارانەوە بڵاو دەکاتەوە. ئەم گۆڤارە هەر بە هەوڵی تاکەکەسیی ئەم مرۆڤە نەتەوەپەروەرە تا 9 (نۆ) ژمارەیەکی لێ دەردەچێت.

دوابەدوای ئەوەی لە نەوەدەکانی هەتاوی بەملاوە(2012) ڕووم لە شاری سنە نا،لە سای نزیکایەتی دەگەڵ بنەماڵەی مامۆستا شەپۆل لە تاران،هەر زۆر زوو دەگەڵ خودی دوکتەر “محەممەد”ی برای و دوکتەر شێرکۆی کوڕی مامۆستا محەممەد ئاشنایەتیم پەیدا کرد و ئەوەی

چاوەڕوانیم دەکرد ڕاست هەر بە هەمان شێوە دەرچوو و ئەمانیش ڕاست نموونەی باڵاکەی گەلپەروەریی و خاکەڕایین. لە دەیان کۆڕ و دانیشتندا دەگەڵ دوکتۆر محەممەد ئیبراهیمی لەسەر خەم و پەرۆشەکان پێکەوە بیر و ڕامان گۆڕیوەتەوە. لێرەوە پێی بەو گرینگە دەبێین کە هەر لە کەڤنەوە پەرۆشەکی سەرەکیی ئەم ماڵباتە،زمان و کولتووری نەتەوەکەی بووە و دوکتۆر محەممەدیش وەک گەورەکانی پێش خۆی لە هەمان پێناودا خەباتی کردووە؛هەر بۆیە ناوی هەردەم لە مێژووی کورددا وەک خۆری بەیان درەوشاوە دەبێت.

لە ئامێزی ژیاندا:

دوکتۆر محەممەد ئیبراهیمی ناسراو بە "بەنی هەتوان"،ساڵی 1326ی هەتاوی(1947ی زایینی)لە شاری مەهاباد لەدایک دەبێت. "محەممەد ئیبراهیمی محەممەدی"، برا بچووکی مامۆستایان دوکتۆر محەممەدسەعید ئیبراهیمی ناسراو بە ئاوەر و دوکتۆر محەممەدساڵح ئیبراهیمی ناسراو بە "شەپۆل"ە و بنەماڵەیەکی گەوهەرینە کە هەر لە کۆنەوە تا هەنووکە بە دڵسۆژی بەرانبەر نەتەوەکەی خۆ ویردی سەرزارانە.

نووسەر و توێژەر،دوکتۆر محەممەد ئیبراهیمی ،تەمەنێکی دوور و درێژ لە ڕێی وانەوتنەوەوە بووبوو بە سەرچاوەی خزمەت. ئەم کەسایەتییە خودان سەنگە،مامۆستای چەندان زانستگە بوو و تەمەنێک لەو ڕێچنەیەوە خزمەتی چەند بوارێکی وەک فەرکاریی و پەروەردە،زمان و چاندی کوردی دەکرد.دەیان نووسینی لە گۆڤار و ڕۆژنامەکاندا بڵاو بووەتەوە کە لەو بەیندا دەکرێت ئیشارەت بدەینە "سیروان" و "ئاسۆ".

ئەم نووسەرە خاوەنی چەندان بەرهەمی بەپێزی وەک "وارگەی مێژوویی کورد"،وەرگێڕانی گۆبژێرێک لە "کتێبی کورد و کوردستان"ی "ڤاسیلی نیکیتین"(1885-1960) بۆ سەر زمانی کوردییە و،لە دەیان کۆنفرانس و کۆنگرەیشدا دەوری کارا دەبینێت.

ئەم مرۆ ڕۆحسووکە،نازناوی "بەنی هەتوان"ی بۆ خۆ هەڵبژاردبوو کە لەبەر خۆشەویستی بەرانبەر مەلا مستەفا بارزانی(1903-1979) خۆی بەو نازناوە ناودێر دەکرد چونکە بارزانیی نەمری بە باوکی مەرهەم و ساڕێژکەری برین و زامی کوردان دادەنا.

دوکتۆر محەممەد ئیبراهیمی هەر بە تەمەنی گەنجیی ئەو شانازییەی پێ دەبڕێت ساڵی 1979،لە کاتی ئەسپەردەکرانی تەرمەکەی بارزانیی نەمردا لە شاری شنۆ ،لەسەر گۆڕەکەی شیعر بخوێنێتەوە و تەڵقینی داداوە.

سەرەنجامیش لە دواڕۆژانی پاییزی ڕەنگاڕەیی نیشتماندا ڕۆژی چوارشەممە،28ی سەرماوەزی 2724(18ی دێسەمبەری 2024)لە شاری سنە

کەچی دوایی کرد و ڕۆژی پێنجشەممە،29ی سەرماوەزیش خاکی پیرۆزی نیشتمان بوو بە دواهەواری.
شاری سنە کە هەمیشە باوەشی بە گوڵپەروەران ئاوەڵا بووە، بەوپەڕی میهرەبانییەوە ئامێزی لە ڕووی ئەم مرۆ خاکەڕایەیش کردەوە و لە بەشی هونەرمەندان و ناودارانی ئارامستانی بەهەشت محەممەدیی ئەم شارەدا ماڵۆچکەیەکی بۆ تەرخان کرا و تەرمەکەی بۆ هەمیشە لە باوەشی خاکی نازەنینی ئەم بەشەی نیشتماندا ستاری گرت؛لێرەوە ئەم کردە و هەڵوێستە بەندەی دەستەی ڕێزنان لە ناودارانی کوردستان بەرز دەنرخێنم و ئەم هەنگاوەیان جێی پێزانین و دەستخۆشیی فەرموانە.
دەرەنجام: دیرۆک شایەتی ئەوە دەدات کە ماڵباتی ئیبراهیمی، یەک لە بنەماڵە هەرە ڕەسەنەکانی نێو کورد دێتە ئەژمار کە بەشی فرەی تەمەن و ژینیان لە پێناو بڵاوکردنەوە، پەرەپێدان و پێشخستنی زمان و چاندی کوردیدا تێپەڕیوە و ئەم نەوە، ئەم وانە گرینگەی بە نەوەی پاش خۆی گوێزتووەتەوە و هەر هەموو(گچکە و گەورە)بە بێ جیاوازیی ڕەگەز بە گوڵپەروەری سەرتەپن. ئەوەی لە نێزیکەوە ئاشنا بەم ماڵباتە نازەنینە بێت،دەزانێت پەرۆشەکی سەرەکیی لە لای بنەماڵەی ئیبراهیمی،پاراستن و پێشخستنی کولتوور و زمانی کوردییە بە گوێرەی سەردەم. خاکەڕایی،ڕوشتبەرزیی و گوڵپەروەری،سێ تایبەتمەندی هەرە دیاری نێو ئەم ماڵباتە گەوهەرینە دێتە ئەژمار.هەر بۆیە گەر ئاوڕێک لە تاکە تاکەیان بدرێتەوە،ئەو ڕاستییەت لە لا دەردەکەوێت وێڕای خۆتەیارکردن بە زمانی زانست،خەمخۆرییەکەیشیان بەرانبەر نەتەوەکەیان لە باڵاترین ئاستدایە. دیارە ئەم پرسە بە ژێرخانەکی بەهێزی پەروەردەیی دەگەڕێتەوە و ئەو ڕاستییەمان لە لا خویا دەکات تا چەندە لەسەر بنەمای پەروەردەیەکی کوردانە دەژێن و ڕاژە و خزمەتکردنی چاند و کولتووری کوردییان هەتا چەندە لە لا گرینگە.
لێرەوە تێدەگەین لە لایەکەوە بارهێنانی زارۆک لەسەر بنەمای پەروەردەیەکی کوردانە و دواتریش گرتنەپێشی ڕێبازی زانستی بە بڵاوکردنەوە، پەرەپێدان و پێشخستنی چاند و زمانی کوردی لە لای ئەم ماڵباتە بەهێند وەرگیراوە. هەر ئەوەندە بەڵام کوڕ و کچی نێو ئەم بنەماڵە گرانقەدرە لە چەندان مەتەرێزی وەک دەروازەی زانست،وەرگێڕان،نووسین و میدیا و ڕاگەیاندنی کوردی سەرقاڵ و مژولی ڕاژە و خزمەت بە زمان و کولتوورەکەی خۆن. ئەم ماڵباتە بە درێژایی تەمەن، هەردەم ڕووناکایی بە گەلەکەی بووە و لە هەر وشە، نووسین،ئاخاوتن و دەرکەوتنێکدا،تەنێ هەر یەک پەیف خۆ دەنوێنێت و بەس؛ ئەویش ناوی پیرۆزی "کوردستان"ە.

نووسین و توێژینـەوە: هۆمەر نۆریاوی

ژێدەر:

• دیوانی هیوا قادر،چاپخانەی هاووڵاتی،2012،کوردستان

• باوکی خۆشەویستم،م□ئاوا،نامەی دیاکۆ ئیبراهیمی بۆ کۆچی دوایی باوکی کە لەسەر قەبرەکەی لە لایەن ئازاد ئیبراهیمی(1979)،نووسەر و میدکاکاری ناسراوی کوردەوە خوێندرایەوە.

• کورتە باسێک لەسەر ژیانی مامۆستا مەلا سەعید ئیبراهیمی،ئازاد ئیبراهیمی،ماڵپەڕی هاژە،خاکەلێوەی 1401ی هەتاوی

• دوو چڵە نێرگـــزی نیشتمـــــان و تەمەنێــــک خـــــزمەت،هۆمەر نۆریاوی،دووحەوتەنامەی لووتکە،ژمارە 30،مارتی 2018

لە ڕاستەوە: عومەر فارۆقی- محەممەد ئیبراهیمی- هۆمەر نۆریاوی-‎ ئیبراهیم ئەحمەدی – ئیرەج عیبادی.

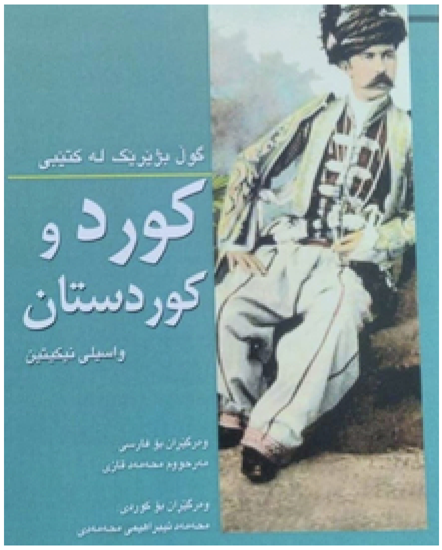

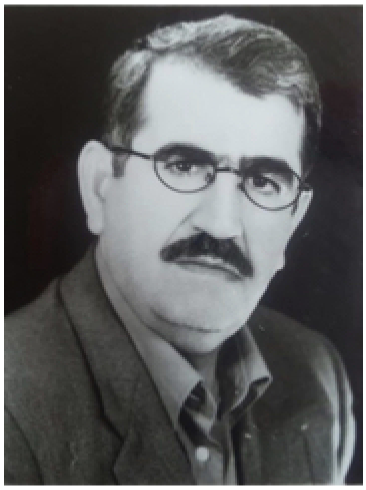

هونەرمەند "نەسرین مەرجان" یەکەم ئافرەتی کورد بووە چێتە کۆلێژی هونەر لە بەغدا.. ن- کامەران حاجی ئەلیاس

لە کوردستان زۆرێك لە بنەماڵەکان، دە بنە هاوکارێکی باشی نەوەکانیان بۆ ئەوەی بەحەزو ئارەزووەکانیان بگەن لە پێناویشیان قوربانی زۆریان داوە، ئەوەی مەبەستمە هەڵوەستەی لەسەر بکەم بەگشتی بنەماڵەیەکی هونەری دیاری،هەولێر و کوردستانە، ئەویش بنەماڵەی (مەرجان)-ە و بەتایبەتیش هونەرمەند خاتوو (نەسرین مەرجان)-ە ئەو هونەرمەندەی وەکو یەکەم ئافرەت لە کوردستان بەمەبەستی برەودان بە هونەرەکەی لە ساڵی 1970 دەچێتە شاری بەغدا

لە ئەكاديماى هونەرە جوانەكانى بەغدا دەخوێنێت..
سەرەتا پێمان باش بوو كورتەيەك لەسەر بنەمال□□ى (مەرجان) باس بكەين، بابزانين نازناوى(مەرجان) چۆنە بۆتەپاشگرى ناوەكەى نەسرين خان؟ مەرجان كێ بووو؟
(داپيرە) ى هونەرمەند نەسرين خان ناوى مەرجان بووە، لەبەر ئەوەى ئافرەتێكى سەلار و خان مان و بوێر و ڕچە شكێن و ئازابووە لەسەردەمى خۆيدا، لەبەر ئەو خەسڵەتانەجوانانەى نەنكى نازناوى مەرجان يان بۆ خانەوادەو بنەمال□□ك□يان هەڵبژاردووە و تائێستا ناوێكى پرشنگدارە بۆ بنەمال□□ى مەرجانەكان..
مام خدر مەرجانى باوكى يەكێك بووە لە هونەرمەندە ميللييەكانى شارى هەولێر (زوڕناژەن، شمشاڵژەن و باڵەبانژەن) ێكى بەناوبانگ بووە، بێگومان ئەو هونەرە بێ خەوش و شادى بەخشەى باوكى كاردانەوەى لەسەر هونەرمەند بووەو لەگەڵ هونەرەكەى باوكيدا ژياوە و هەنگاوى بۆ داهاتووى ناوە.
مام خدر مەرجانى باوكى نەسرين خان لە زوڕناژەنين پياوێكى مەعلان و ماقووڵى مەجليسى هەولێريان و خەڵكى دەوروبەرەكەى بوو، لەناو شار و لە دەشتى قەراج و كەندێناوە و موركيە و شەمامك و خۆشناوەتى تا دەگات□ د□□□ى ئاكۆيان و باڵەكايەتى بەناوبانگ و خۆشەويست و لەبەردڵان بوو، كەم شايى و زەماوەند و بۆنە بەبێ زوڕنا يەكەى مام خدر مەرجان تێدەپەڕى، ئەو سەردەستەى پياوە جوان و خواستراوەكەى مەجليسى پياوماقوڵان و بەگزادان بوو.
لەهەر گۆشەيەكى ماڵدا كتێب بوونى هەبوو بێت واتە چرايەك بۆ هەميشە داگيرساوەو دەدرەوشێتەوە، ئەم بۆچوونە بۆ ئامێرەكانى مۆسيقاو تابلۆى هونەرى هەروا يە، كەواتە بوونى ئامێرە بەجۆش و هەست بزوێنەكانى وەك (زوڕنا و شمشام□ و باڵەبان) بوونى تابلۆى هونەرى لەناو خانەوادەكەى نەسرين مەرجان دا وەك چرايەكى گەش بوون هەموو كات ڕۆشنى بەدڵ و هەستى نەسرينى منذا□ و مێرمنداڵ بەخشيوە.
هونەرمەند نەسرين خدر مەرجان لە لە 1947 6-10 شارى هەولێر لەدايك بووە قۆناغەكانى خوێندنى وسەرەتايى و ناوەندى وئامادى□يى هەر لەم شارە تەواو كردووە، بەهاندان و پاڵپشتى بنەمال□□ك□يان بەتايبەتى هەردوو براكەى هونەرمەند واحيد مەرجان و هونەرمەند يەحيا مەرجان وەك يەكەم ئافرەتى كوردلە كوردستان بەمەبەستى خوێندنى زانستى هونەرى لە ساڵى 1970 دەچێتە ئەكاديمياى هونەرجوانەكانى بەغدا بەشى شێوەكارى لە لقى نيگار وەردەگيرێت، چوارسا□□ى خوێندن بەكارامەيى تەواو دەكات، ل□ماوەى خوێندنى لە نێو ئەكاديميا و دەرەوەى ئەكاديميا بەشدارى چەندين چالاكى هونەرى كردووە.
هونەرمەمەند نەسرين مەرجان لەماوەى ژيانى هونەرى خۆى بەشدارى

چەندین پیشانگەی شێوەکاری کردوە یەکەم پیشانگەی هاوبەشی لە شاری بەغدا لەگەڵ چەند هونەرمەندێکی کورد بووە لە بارەگای ئاژانسی دەنگ و باسی عێراق لەژێر چاودێری سیاسەتمەداری کوردی کەچکردوو سەیدا (سالح یوسفی) بووە، هەر لەساڵی 1973 وەك ئەکتەر بەشداری چەندین زنجیرە درامای تەلەفزیۆنی کردووە، لە بۆنە نیشتمانییەکان بەشداری کارای هەبووە، بەتایبەتیش یادەکانی نەورۆز لەشاری بەغدا.

نەسرین خان وەکو پێشکەش کارێکی لێهاتوو لە ساڵی 1973 بەرنامەیەکی هونەری بەناوی (جیهانی هونەر) پێشکەش دەکرد، کە بەرنامەیەکی هەفتانە ی تەلەفزیۆنی بوو، لەهەمان کاتدا بەماوەیەك وەکو بێژەر لە رادیۆی کوردی بەغدا کاری کردوە.

دوای ئەوەی ئەکادیمای هونەرەجوانەکان تەواو دەکات لە ساڵی 1976 دەگەڕێتەوە، شاری هەولێر یەکەم پیشانگەی تایبەتی خۆی لەقوتابخانەی ئەیوبیە دەکاتەوە لەپیشانگەیەکەدا (30) تابلۆی زیتی و ئاوی نمایش کرد، لە ساڵی 1982لەگەڵ کۆمەڵەی لە هونەرمەندان، بەشداری پیشانگەی پۆستەرات کردوە، هەروەها بەشداری چەندین چالاکی هونەری، لەڕێگەی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان و سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان کردوە.

هونەرمەند نەسیرین خان لەساڵی 1983 دەگوازرێتەوە بۆ شاری دهۆك لەوێش لەگەڵ هونەرمەندانی دهۆك لە چالاکی هونەری بەردەوام بووە، لەساڵی 1983 لە بەڕێوەبەرایەتی چالاکی قوتابخانەکان بەشداری پێشبرکێ (پۆستەرات)ی پارێزگای کردوە، هەر لەشاری دهۆك لە ساڵی 2004 پیشانگەیەکی تایبەتی خۆی لە هۆڵی (شەهید سەلمان) کردەوە، 35 تابلۆی خۆی نمایش کرد.

هونەرمەند نەسرین خان بەماوەی 7ساڵ مامۆستا بووە لە پەیمانگەی هونەرە جوانەکانی دهۆك، ئەندامی کارای سەندیکاری هونەرمەندانی کوردستانە، دوای خانەنشین بوونی گەڕاوەتەوە شاری هەولێر لە ئێستادا خۆی ئامادە دەکات بۆ کردنەوەی پیشانگایەکی تایبەت.

شایانی باسەخاتوو نەسرین خان منداڵەکانیش هەمان ڕێچکەی هونەری ئەویان گرتووە ،دوو کوڕی هەیە بە ناوی (یونس) کە دەرچوی پەیمانگای هونەرەجوانەکانی هەولێرە بەشی شێوەکاری ودەرچووی کۆلێژی هونەرە جوانەکان بەشی سینەما وە (یوسف) ئەویش دەرچووی پەیمانگای هونەرەجوانەکانی هەولێرە بەشی شێوەکاری.

بۆ نووسینی ئەم بابەتە سوودم لەم بەرێزانەی خوارەوە وەرگتووە:

- واحید مەرجان ئەو هونەرمەندەی نیو سەدەی تەمەنی بەهونەر بەخشی جەمال دەلاك.

- پەیوەندی تەلەفۆنی لەگەڵ هونەرمەند هۆشیار مەرجان .
- پەیوەندی تەلەفۆنی لەگەڵ تابان خان .

ئەنادەل.. پشکۆ ناکام

…..ئەمسالە بەڕەو ئاوا بوون مل ئەنێ ، گەر بمانەوێ لەم ساڵەیا بە دوای ووشەیەکا بگەڕێین کە لە هەموو وشەیەکی تر زیاترو زیاتر بەکار هاتوە لە ووتار و خۆپیشاندان و سایت و سۆسیال میدیا و تەنانەی لە مقەمقەی بەینی هەولێر و بەغا و تەسریحاتی لایەنەکان” بە مولحید و ئیسلامییەکانەوە” خۆ ماندووکردنی ناوێ کە ئەو وشەیە”مووچە”یە..زۆرترین وسەی خەڵکی لەسەر بوە زۆرترین قسە و لەدوانی خوا پیاوەکانی بەناو هەرەمیش هەر لەسەر مووچە بوە ،بەڵام هەردەم بە ڕەتکردنەوەی ڕاستییەکان و : “کالعادة”چەواشە کردنی خەڵک بە گشتی و مووچە خوراوەکان بە تایبەتی ، باس کردنی مووچە وامان لێئکا بە توانجەوە بڵێین مووچە گرنگ نیە !! حکومەت گرنگە!! خەڵک بە مووچەشەوە قابیلی نەمانە ،بەڵام حکومەتێک وەک ئەمەی هەرەم کە قووت کراوەتەوە لەبەر دەممان ڕێنگە بە دوو سێ قەڵەن پێیا نەبەتەوە لە داوێن پاکی ! و نیشتمان پەروەری ! و مێژوو بە گەردییەوە ! ئەم حکومەتە کە لە دونیایا هاوتای نیە و نابێ “ لم یلد و لم یولد” دوای ڕووبارێ خوێن دروست بوە و سێ چوار ڕووبار قووت و داهات و گیرفان و مافی ئەو خەڵکەی هەیە لەشێوە و خۆشنەش کردوە ، دوای سەد ساڵ ! خەبات هاتەتە سەرکار و سێ چوار سەد ساڵەک کوردی بردوە بە دواوەوە، ئەم حکومەتە “ بە حوکمە” کە لای باکور و ڕۆژهەڵاتەوە دەمینەیی لەسەر کراوە و دوا جار بە ٣٩ خاڵ بە ئەم و ٢٦ خاڵ بە ئەوی تر یارییەکە قەپات و هیچ بەدەستەوە تەواو بوە و پولە زیاەکانیش بەسەر هەردوو لا دابەش کراوە ، حکومەتەکی وا بە دەسەڵات بە هەموو پرسەک ئەبە “هەلاو قارداش” و “ هەلەو ئاغا”ی تەبکەوە غەمی چەن شت بخوا؟کامی باشترە والییەکەی هەولێر مووچە بخوا..بیورن مووچە دابەش بکا یان نەچەمەتەوە؟ ئەم حکومەتە نایەوە جارەکی تر وەک “ڕاش بەتاڵ “ بە کەس بچەمەتەوە ، قیرسیا با ڕووبارێ خوێنەکە ببێ بە : ڕووبارێ مەعیدە”.. جگە لەوەش خەڵک ئاگای لەوە نیە ئەم حکومەتە مەسرەفی چەن زۆرە ،هەر تاکسییەکی

عادی بزانە مەسرەفی چەن زۆرە جا وەرە وەرە سەر حکومەت کە هەر سەرۆکەکەی ! س□ی سەیارەی وا بە دواوە بۆ ئەوەی پ□ارێزراو بێ و نەچەمێتەوە جگە لەوەی ئەو سەیارانە وەک تاکسی نەفەر هەڵناگرن..

ئەی گەر ئەو نەوتە وشکی کرد حکومەتی “ نا “ چەمیو مووچە چۆن دابەش بکا ؟ئەو کاتە مەگەر بە خێری دراوسێکان “قورمە سەبزی” و “ دوێنەر- گەص” دابەش بکا..] بۆ نەگبەتی دوێنەر لە درۆینەوە نزیکە]..ئەم حکومەتە ئەیەوێ خەڵک لەسەر ئەوە ڕابێنێ گەر خوا نەکردە خلیسکا و چەمایەوە و معاش نەما بتوانن خۆ ڕاگر بن و شۆڤینییەکانی بە غا دڵخۆش ن□ب□ن و بزانن بێ مووچەیی نامان چەمێنێتەوە ، هەر چەمایشینەوە ئامادە بین ساحەکە چۆڵ بکەین ، دوێنێ ووتمان : لەبەر ئەوەی ئێمەش “ئاریا”ی ین، ئەمجارە ئەڵێین : لەبەر ئەوەی ئێمەش “انا دۆل” ین…